

30.10.2024р.Гр.45. Історія України. Урок №22.

Тема: 1.Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти більшовицької Росії.

1. Після розгрому Денікіна війна з Радянською Росією, на думку польського керівництва, була неминучою. Польща претендувала на значні території колишньої Російської імперії. Польське керівництво прагнуло відновити Річ Посполиту в її кордонах 1772 року від Балтики до Чорного моря. У цю федеративну державу мали увійти Литва, Білорусія і Україна. Також польське керівництво розуміло, що більшовики після перемоги над внутрішніми ворогами неодмінно повернуться до реалізації ідеї світової революції, а Польща стоїть на їхньому шляху. Спочатку радянське керівництво намагалося не загострювати відносини, те саме робила і польська сторона, щоб не створити ще одного фронту боротьби. На початку 1920 р. Пілсудський вирішив, що ситуація сприятлива для силового розв'язання проблеми на свою користь. Вступу польських військ передувало укладення представниками УНР і Польщі 21-24 квітня 1920 року у Варшаві загальної, торговельно-економічної та військової конвенції, які відомі під узагальнюючою назвою «Варшавська угода».

Орієнтовний перелік основних положень Варшавської угоди: Польща визнавала незалежність УНР та директорію на чолі з С. Петлюрою як верховну владу у державі. Польський уряд зобов'язувався не укладати міжнародних угод, спрямованих проти України. Українському населенню в Польщі, як і Польському – в Україні, гарантувалися національно-культурні права. УНР погоджувалась на анексію західноукраїнських земель (під польським контролем залишалися Галичина, Західна Волинь, частина Полісся, Лемківщина, Посяння і Холмщина). Польща мусила забезпечити петлюрівців озброєнням та боєприпасами, а УНР польські формування – продовольством та фуражем. Збройні сили УНР підпорядковувались польському командуванню. УНР давала згоду на підпорядкування залізниць польському управлінню та на спільну валюту

Оцінка договору сучасниками: «Цей договір від початку до кінця б'є по почуттях честі й гідності національної, по доброму імені й по інтересах української нації, живе тіло якої він ріже холоднокрівно і шматує так, як це можуть робити тільки вороги життя, існування, свободи і розвитку українського народу.» С.Петлюра зі своїми однодумцями зреклися ідеалів українського народу, підпорядкувалися польській орієнтації, відійшли від незалежного курсу зовнішньої політики УНР та стали самозванцями. Жодний ворог української нації, підкреслював вчений, не міг би зробити більше, ніж зробили ті люди, які виступили в цьому договорі від імені українського народу». С. Шелухін (міністр судових справ УЦР).

Початок інтервенції. Польсько-український наступ 25 квітня 1920 р. Польсько-українські війська вступають до Києва. Хрещатик, 1920 р.Зупинка наступу на лінії Вишгород—Бровари—Бориспіль. Польсько-український наступ 9 травня 1920 р. Зупинка наступу Відсутність масового антибільшовицького повстання. Польський окупаційний режим. Масове невдоволення населення. Польські гроші під час окупації в 1920 році. Наступ Західного фронту, прорив польського фронту; перекидання поляками резервів з України (послаблення українських позицій); зупинка радянського наступу. Контрнаступ радянських військ 14 травня 1920 р. Наступ радянських військ на Західному фронті 1920 р. Командуючий Західним фронтом М.Тухачевський. 26 травня 1920 р. контрнаступ Південно-Західного фронту. Київська наступальна операція. Командуючий Південно-Західним фронтом О.Єгоров і член Реввійськради Й.Сталін До складу фронту включену Першу Кінну армію під проводом С.Будьонного, яку перекинули з Кавказу. Перед відступом поляки: розстріляли багатьох в'язнів і робітників; спалили цукровий завод і будівлі на Печерську; зруйнували міську електростанцію і водогін. 12 червня 1920 р. Контрнаступ радянських військ. Вступ радянських військових частин у звільнений від поляків Київ, червень 1920 р. Ланцюговий міст у Києві підірваний поляками в 1920-му. Нота Керзона – міністра закордонних справ Великобританії Відповідно до лініїКерзона під контроль Польщі переходили стародавні українські землі:

Холмщина; Посяння; Підляшшя; Лемківщина. 17 липня 1920 р. відмова радянської сторони. 23 липня 1920 р. директива Л.Троцького про наступальні дії. Основні події: зупинка Першої кінної армії в районі Бродів; невдача захоплення Львова з ходу; велике виснаження радянських військ. Наступ на Львів. Серпень 1920 р. Атака ескадрону зв'язку 1-ї Кінної армії на Південно-Західному фронті. 1920 р. Панцирник Буковські, зроблений для оборони Львова. План радянського командування: форсування Вісли і штурм Варшави з заходу; відхилення на пряму удару і швидкий вихід до німецького кордону для пришвидшення перемоги радянської влади в Німеччині. Наступ на Варшаву. Зміна загальної ситуації: консолідація політичних сил на антибільшовицькій основі; байдужість робітників до закликів встановлення радянської влади; сплеск патріотизму і поповнення польської армії новобранцями; надходження допомоги від Франції. Наступ на Варшаву «Диво на Віслі» 17 серпня 1920 р. Польський контрнаступ серпень — вересень 1920 р. Захоплений поляками червоноармійський Остін-Путиловець, який називався «Стенька Разін». Червона армія залишає польські землі і землі Західної України, стабілізація фронту по лінії Коростень-Житомир-Бердичів, початок мирних переговорів між Росією і Польщею. 18 березня 1921 р. Ризький мир Сторони переговорів Підписання Ризького мирного договору в 1921 р.

Наступ врангелівських військ 6 червня 1920 р. Відсутність сил і резервів у Червоної армії через зайнятість на Польському фронті. Наступ врангелівських військ кінець червня 1920 р. Розгром білогвардійцями кінного корпусу Дмитра Жлоби. Наступ врангелівських військ. Оборонні дії більшовиків. Контрнаступ радянських військ 7 серпня 1920 р. Підготовка до радянського наступу 2 жовтня 1920 р., м. Старобільськ угода між радянською владою і армією Н.Махна Підписання старобільської угоди махновців з Радянською владою. Наступ радянських військ. Чонгарсько-Перекопська операція 7-11 листопада 1920 р. Перехід Червоної армії через Сиваш. Евакуація залишків врангелівської армії 13-16 листопада 1920 р.

Червоний терор у Криму. Організатор Бела Кун – угорський комуніст, керівник Кримревкому. Жертвами стали офіцери, лікарі, вчителі, священики, журналісти. Загинуло від 8 до 12 тис. осіб.
Боротьба більшовиків проти Н.Махна 25 листопада 1920 р.
Боротьба більшовиків проти Н.Махна 16 грудня 1920 р. Розгром основних сил Н.Махна.

Посилання:

<https://naurok.com.ua/prezentaciya-na-temu-ukra-na-v-1920-roci-115443.html>

Д/з:§16.